

Új diákok lapja

TARSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI FOLYÓIRAT · MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN

SZERKESZTI: ZÁMBO AURÉL

Ünnepi szám

a pataki református főiskola 400 éves
jubileumára

TARTALOM:

A sárospataki ref. főiskola ünnepélyének programja.

Elekes Imre: A 400 éves sárospataki iskola.

Dókus Ernő: A legöregebb pataki diák.

Révész Kálmán: Patak és Pápa.

Gulyás József: Tanítványok ünnepén. (Vers.)

Kazinczy Gábor: A pataki főiskola és a történelmi
nevű magyar református családok.

Németh József dr.: A pataki diákélet nagy ható erői.

Panka Károly: A sárospataki főiskola önkormányzata.

Komáromi János: A 400 éves Patak.

Szigethy Ferenc: Patak vendiák nótája. (Vers.)

Trócsányi József dr.: A diákszövetségek s különösen a
P. D. O. Sz. anyagi hivatásáról.

Zámbo Aurél: Kazinczy Ferenc emlékezete.

Gulyás József: Két szobor. (Vers.)

Sassi Nagy Lajos: Három közérdekű indítvány.

(G. F.): Dalkultusz a pataki iskolában.

(Z. A.): Hires pataki diákok.

Hírek.

Szerkesztői üzenetek stb.

A sárospataki főiskola fejedelmi jövőjének Lórántffy
Zsuzsannának most felállított szobra a főiskola
kertjében.

Horváth Géza szobrászművész alkotása.

A tiszáninneri református egyházkerület
felügyelete és kormányzata alatt álló
Sárospataki Református Főiskola négyszáz éves
Jubileumi Ünnepejének Sorrendje:

I. Szeptember hó 30-án:

1. Délután 4 órától a főiskola udvarán: *Zászló avatás*.
2. Délután $\frac{3}{45}$ órától a gimn. szárnyban: *Tanügyi kiállítás* megnyitása.
3. Délután $\frac{1}{26}$ órától az iskolakertben: Lorántfy Zsuzsanna, Kazinczy Ferenc és Kazinczy Lajos szobrának leleplezése.
4. Délután 6 órától az új internátusban: Dr. gróf *Klebensberg Kunó* v. vallás- és közokt. miniszter arcképének leleplezése.
5. Délután $\frac{1}{27}$ órától az Imateremben: A Pataki Diákok Orsz. Szövetségének díszközgyűlése és az összes évfolyamok végzett diákjainak nagy találkozója.
6. Délután $\frac{1}{29}$ órától a Mudrány-teremben: *Harsányi Zsolt*: „*Patak lelke*“ c. darabjának előadása.

II. Október hó 1-én:

1. Dél előtt 8 órától: *Egyházkerületi díszközgyűlés* az imateremben.
2. „ 10 „ *Istentisztelet és főünnepély* a városi templomban, *nagybányai vitéz Horthy Miklós* kormányzó úr őfőméltósága jelenlétében: a) egyházi ének: XC. zsolt. (Te benned bízunk . . . 1. verse); b) Imádkozik és az Igét hirdeti: *Janka Károly* püspökhelyettes; c) a 236. dics. 1. versét (Erős várunk . . .) éneklí a gyülekezet; d) Orgonán játszik: *Kovács Dezső* tanítóképző-int igazgató; e) *Szabados Béla—Szigethy Ferenc* ünneplő dalát előadja a *Főiskolai Kórus*; f) A főméltóságú Kormányzó urat üdvözlí: *Dókus Ernő* egyházkerületi és főiskolai főgondnok; g) Ünnepi beszédet mond: *Elekes Imre* főisk. közigazgató; h) *Szabó László* franklini (Amerika) ref. lelkes pályadíjat nyert alkalmi költeményét előadja a szerző; i) *Himnusz*, éneklí a közönség.
3. A jubiláris főiskolát üdvözlík: a kormány, a róf. konvent, a külföldi és hazai hatóságok, intézetek és társaságok hivatalos kiküldöttei. Az üdvözlő beszédek elhangzása után válaszol: *Dókus Ernő* egyh. ker. és főisk. főgondnok.
4. 12 órakor: *Történelmi felvonulás*.
5. $\frac{1}{21}$ órakor: Az angol internátus épülete előtt az összes új építkezések *avató-ünnepélye*.
6. $\frac{1}{22}$ órakor: *Ünnepi ebéd*.
7. 4 órakor: A főiskolai kert játszóterén: *Torna-ünnepély*.
8. Esti 9 órától: *Táncmulatság* a tápintézet Mudrány-termében.

Október hó 2-án:

1. Reggel 8 órakor az egész vendégsereg és az egész főiskolai ifjuság különvonaton (Bodrogközi és Nyíregyházi Kisvasut nagyállomásától) kivonul *Széphalomra*, ahol a *Magyar Tudományos Akadémia* által *Kazinczy Ferenc* halálának 100 éves évfordulóján rendezendő *emlékünnepélyen* vesz részt.

Vén diákok lapja

TARSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI FOLYÓIRAT · MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN

ÖREGDIÁK SZÖVETSÉGEK ÉS EGYESÜLETEK KOZLONYE

Előfizetési árak egész évre:

Magyarországon egész évre 4 pengő,
fél évre 2 pengő.

Ausztriában 5 schilling, Jugoszláviában
40 dinár, Romániában 135 lei

FELELŐS SZERKESZTŐ:

ZÁMBÓ AURÉL

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V., Vaddász uca 6. II.
Telefon: Aut. 227-74.

Folyószámla a Nemzeti Hitelintézet
Rt.-nél Budapest.

A kollégiumi „főépület”,
épült 1806-25 közt.

A 400 éves pataki iskola

Irta: Elekes Imre gimn. és közigazgató.

Szeptember 30-án és október 1-én üli meg a sárospataki református főiskola fennállásának 400-ik évfordulóját. Nincsen írott okmány arról, hogy pontosan 1531-ben alapította-e a mohácsi csatából élve megmenekült *Perényi Péter*. Csak a hagyományt fogadta el az évet illetőleg a közvélemény. A főiskola életéről megemlékező későbbi följegyzések nagyon eltérnek egymástól; az 1524 és 1550 közti évek legtöbbszörének van védelmezője. De a többség az 1531-ik év mellett döntött.

Nem is csoda ez a bizonytalanság. Azon a helyen, ahol ma is áll a főiskola, talán már a kereszténység fölvétele óta iskola állott. Sárospatak kedvelt tartózkodási helye volt árpád-házbeli királyainknak. Sokféle szerzetrend telepedett ide. Tudjuk bizonyosan, hogy éppen ezen a helyen ferencrendi szerzet állott. Ennek volt a mohácsi vész idejében főnöke: *Kopácsy István*, egyik kiemelkedő tagja *Sztáray Mihály*. Hogy a földesúr kezdette-e követni az új hitet s ebben a hatalmas várispánt, vajdát és országos főkapitányt követelték a felsőbb nyomás alól főlzabadult szerzetesek; vagy a kor szellemétől érintett tudós szerzetesek voltak döntő befolyással új földesurukra? Ki tudná ezt ma már megállapítani?!

Tény az, hogy e helyen fokozatosan, lassanként az új hit igéit fogadták el s a szerzetesek maguk jártak

elől abban. Ha ilyen evolúciós folyamatoknak nincsen ugrása, ha semmi forradalmi nem robban ki, akkor még a korszak átélői sem tudnának bizonyos határvonalat húzni az idők és események folyamatában. Az idő pedig még több avart hintett rája s tűnődő találkozásokat viaskodnak egymással.

Bizonyos, hogy 1549-ben már főiskolai rangra emelkedett, tanítókat és papokat adott a messzi vidékeknek. Országos híre volt; messzi vidékekről sereglett ide a tanuló ifjúság. Fennállását és fejlődését még királyi megerősítő adománylevel is biztosította. Így tudott eleget tenni annak a nagyszerű feladatnak, melyre a nagy alapítók életrehivták: őrbástyája legyen az ország északkeleti sarkának, terjesztője a „magyar hitnek”, oltalma és hirdetője a magyar kultúrának.

Alapítói és fenntartói között országunk legkiválóbb protestáns családjait találjuk: *Perényiek* mellett ruszkai *Dobó*, *Lóránffy*, *Bethlen*, *Rákóczi*, *Teleki*, *Vay* stb. A középnemesség családjainak többféle alapítánya volt, melyeket a háború utáni pénzügyi összeomlás megsemmisített, de visszaállításuk folyamatban van s olyan régi magyar nemesi családok nevét is örökre fogják őrizni, amelyek teljesen kihaltak, vagy leszorultak a történelmi szereplés magaslatairól.

Sok-sok szenvedés és megpróbáltatás is volt osztályrésze. Egészen Erdélyig kénytelen volt menekülni

az ellenreformáció és Bécs üldözése elől. Közel fél-századig Gyulafehérvár és Marosvásárhely adtak menedéket a szűnűzetésben. Majd Kassára voll kénytelen menekülni, de soha sehoh fel nem adta: sem hitet, sem jogát, sem szellemét. Mindenütt megmaradt „sárospatakinak“; mindenütt keményen vitatta jogi helyzetének törvényen alapulását; soha nem lett hűtelen azokhoz a vallási eseményeihez, melyek előbb Luther, később Calvin reformációjában nyertek életet.

Ha *Lóránffy Zsuzsánna* idejében, Comenius tanügyi reformja alapján, nemcsak hazánkna volt legelső protestáns iskolája, hanem messzi országok figyelmét is magára vonta, az innen kiinduló új pedagógia révén, soha, még levertobb állapotában sem mondott le arról, hogy a hit tisztaságában, a tanítás anyagának közlésében, mesterek és papok nevelésében *anyaiskola* maradjon.

Mint ahogy nem volt hűtelen soha egyházi és vallási eseményekhez, nem tanügyi szerepének nagyra hivatottságához, — úgy nem lért el hajszálnyit sem magyar nemzeti érzésének megalkuvást nem ismerő képviselőtéből. Ha a gályák martyrjai közül a többség a pataki iskolából került ki, a XVII-ik század nagy szabadságharcában, a 48-iki függetlenségi harcokban s a világháború élet-halál küzdelmeiben mindig és mindenütt ott volt az első vonalban, emberül kivette részét és bizonyosságot tett magyarságának és szabadságszeretetének teljességéről.

400 éves élete alatt soha sem ismerte a magyar állam mosolyát. A Rákócziakat és Kossuthokat nevelő főiskola gyilkos szálla volt Bécs szemében. Ha ezt a békihithetlen ellentétet alkalmas időkben életveszélyesen kihasználták is hitbéli ellenfelei, akik Sárospatak-

ban az „ördög várát“ látták, az igazságához és létjogosultságához gyilkos viszonyok közt is rendületlenül ragaszkodó főiskola olykor egész országunk ősi alkotmányának szimbolikus bástyája volt, mely körül hitbéli eltérések ellenére csoportosulni tudtak *az igaz, vérbéli magyarság* képviselői. És ezzel nemcsak a maga időszertű korának tett meg nem hálálható szolgálatot, hanem egyúttal örök példát adott arra, hogy a megpróbáltatások tüzes kemencéjében is csak a salak válik ki, az igazság aranya még tündöklőbb fényben ragyog és csak kilartás, meg nem alkuvás, élő hit és bizó bizalom legyen a lelkekben: *helyzetek és viszonyok változnak és összeomlanak, bajok és nyomorúságok a feledések kincslárába kerülnek, vágyak és reménységek az élet színébe öltöznek.*

Igy jutott főiskolánk is most, jubileuma küszöbén, az állam magylelkűségének több bizonyosságához. Régi, nagy tartozások nem kért kamata, nemzeti szolgálatoknak nem várt elismerése. De hálás szívvel fogadtuk és a nagyszerű hagyományok szellemében ujjabb nemzeti munkára szentelt odaigéréssel építettük meg a lélek keretétül.

A külső megújulás azonban mindig csak akkor igazi nemzeti érték, ha ez áldozattal tett építő munka biztosítást nyer. Abban a meggyőződésben élünk, hogy az a sok újítás, amely az utóbbi években a lelkek megújítására történt, főiskolánk igazi reneissancának kezdete. Csodálatos hatást váltott ki a versenyző munkára minden oldalon és pompás lendületet felemelő jelenségeiről számolnak be ellenőrzést végző hivatalos jelentések.

Azok a belső szervezeti változások pedig, amelyek magas elgondolások megvalósulása és évszázados vá-

Tanítványok ünnepén

Irla: GULYÁS JÓZSEF.

Adjátok nekünk minden sügarát
A napnak s csillagoknak!
Minden verőfényt, mit csak visszadobnak
Pazar színekben égő búrkai
A csillanó haboknak!
Hadd szőjjünk abból fényes glóriát
Anyánknak homlokára,
Négy száz esztendő s mártír életének
Istentől áldott, boldog ünnepén
Hadd legyen koronája!

Mert nekünk áldott oktató anyánk
Ez ősi alma máter,
Annál ki testtel áld csupán ezerszer
Drágább, mert ő a lelket formáló
Varázsos úju mester,
Négy száz esztendő s hosszú élete
Bábajos költeményét
Többféle műfaj jellemző vonása
Tesszi koronként mássá s színezi
A kísértő zenéjét.

Ahangzik lávol századok kódén
Egy lanton zengő dallan;

S anyánk szavára a kis triviumban
Négy száz esztendő lávolában is
Ráismerünk a dalban,
Majd női kéz és férfi karja csal
Erősebb hangot róla...
És cseng mint messzehangzó éol-hárfa
Húrjáról kék mennybottig szárnyaló,
Csodásan zengő óda.

De ezt a sorsnak próbáló keze
Félben szakítja húrján,
És hogy derül ne váltson tenger búján,
Az almanáért le- s fel kergeti
A szenvedések útján,
Jó istenében bizó nagy hitét
Megtörni voll a vágya,
Hiú lörekvés, Hiú az alma máter
S bár rá a kínok tengerárja csap,
Nem lett a sorsa dráma

Sőt szent erőjét szenvedés teszi
Acélozott erélygé,
A gyótrő sorssal bátran szembenéz és
Tragédiája gyászos műfaja
Lesz hősi költeményé,
S ha szenvedés sújtotta hű szívét,
Az sem mull el hiában:
Emléke felsir gyászos éjjelenként
Panasszal kelt, de fojtott hangokon
Egy bú s elégiában.

gyak életre kelése gyanánt, a hagyományos klasszikus gimnáziumi ágazat érintetlenül hagyása mellett, azzal egyidejűleg és párhuzamosan *angol-ágazatot* is felállítottak, ma talán még sok kritikába botolnak, sok előítéletben és félreértésben küzködnek, de bizonyára a jövő középiskolájának képét vetik elének. Hogy gyermekeink alapvető iskoláztatásában a nagy klasszikus népek élete és története nagyobb tért adjon az újabb idők nagy népei történetének, nyelvének, eseményeinek, ez társadalmunknak a mai élethez való közelebbhozzatalát és annyiban az utilitarisztikus világnézethez való közeledést jelenti. Amikor az egész világ olyan eszmeáramlat hatása alatt alakítja át iskolatypusait, amely a ma népei között levő nyelvi különbségek nehézségeit akarja enyhíteni, egy kis nép fiai nevelésénél a nemzet és egyén ellen való hűn volna örökre megállni egy olyan, bár nagyérdemű, kultúra kizárólagossága mellett, melytől évezredek választanak el.

Ez az új típusú gimnázium még egy másik lényeges újítást is célul tűzött: *a sportoknak olyan mérvő gyakorlását, hogy ifjaink a maguk egyetemességükben megállják helyüket az angol iskolák növendékei mellett.* Ha nyelvi tekintetben megszűnt a nehézség, sport szempontból se legyenek fiaink alsóbbrendű helyzetben, hanem, mint azokkal e tekintetben is egyenlőrangú diaktársak, becsületet szerezzenek nemzetüknek.

Itt e ponton válik azután minden újításunk országos jelentőségűvé. Az eképen nyelvi és sport tekintetben egyenlőrangú ifjaink együtt tanulva az angol egyetemeken az angol nemzet leendő vezetőivel, egész lényükkel, felkészültségükkel szószerű lesznek a mi nemzeti kérdéseinknek. Informálják, tájékoztatják,

meggyőzik azokat, személyes példájukkal becsületet és rokonszenvet szereznek és így védve leszünk olyan ellenséges népek fiainak rágalmai ellen, akiknek munkája eredménye Trianon és minden átka.

Igy kapcsolódik bele iskolánk intenzív módon a nemzeti ügy korszerű szolgálatába. Az angol nemzetnek imponál a 400 éves múlt, a hagyomány, nyelvüknek tudása és a sport. Alig nyílt meg iskolánk, az amerikai követség egyik attaséja feleségével együtt eljött kizárólag az angol internátus megtekintésére. Egy olyan egyesület vezértitkára, amelynek 50 millió lélek a tagja, szintén személyesen érdeklődött az új célkitűzés iránt; megtekintette az internátust és annak luxusmentessége és gyakorlati meg egészségügyi be rendezése felett legteljesebb elismerést fejezte ki.

Íme, a 400 éves főiskola új célkitűzések küszöbén, megújulva, megfrissülve, egész valóságát örök eseményi szolgálatába áll, a mai életh eszközeivel és nemes fegyverével: szolgálni Istennek és szolgálni nemzetének erősíteni fáját és így biztosítani fennmaradását.

Az újabb század küszöbén olyan felső programmal kezdi munkálkodását. Istennek áldása legyen rajta és magasztos céljain.

Küldje be előfizetési díjhátralékát
a VÉN DIAKOK lapjára!

Évi 4 (négy) pengő

előfizetési díjért **havonta** pontosan
tájékoztatjuk önt volt iskolatársainak
minden megmozdulásáról

Négyszáz esztendő's élte ünnepe
Zendül ma büszke himnusz,
Anyánk fején lüdüklő égi nimbusz,
Derűs szívében harsonáz
Ujjongó dithirambusz.
Felejtett most s a múlt kódébe hullt
Ezernyi szenvedése,
Mert sorsa jellegéből napja fénye
Oly villanó sugárral tört elő,
Mint epigrammból éle.

E nagy napon anyáknak élete
Tanító költemény lesz,
A szent öröm, mit csordult szíve érez,
A hálaszó, mely Istenéhez száll,
Szól minden gyermekéhez:
„Ne féljete, ha szép idő után
Viharfelhőket láttok!
Sion-hegyként, ha hűséggel megálltok,
A vész után szívárványt küld az Ur
S szelíden néz le rátok!”

De legkékebb egünkre is borúl
Felhője félelemnek,
A perc suhan s már múlttá lett jelennek
Nyomában a jövőnek árnyai
Sietve megjelennek.
Ma még lepel takarja titkosan
A rejtve lévő képet
S anyáknak lelke még a múltba réved,
De már előrenéző két szeme
Távol jövőbe mélyed.

Ha félre vonná sorsa fátyolát
Csodás jövőbe lásson!
Előtte fényes fejlődésnek bársony
Drapériával úgy szegélyezett
Tündéri képe álljon,
Hogy eddig is költészet élete
Akkor se legyen próza,
Ha ünneplése színes rímeit
A szorgos munka hétköznapi
Le is tördelték róla!

Bizonytal így lesz, Váteszek vagyunk!
Lelkünknek víziója
Fényes jövőjét Isisfátyol-módrá
Előünk rejtő sűrű lepleit
Már bontogatja róla,
Az istenség, mely gyámolítja őt
A nirvanáknak úlján,
Nem hagyja el jövőben sem, feléje,
Ha ingadoznak itt-ott lábai,
Segítő jobbot nyújtván.

Adjátok hát most minden sugarát
A napnak s csillagoknak!
Minden verőfényt, mit csak visszadobna
Pazar színekben égő bürkai
A csillogó haboknak!
Hadd szőjjünk abból fényes glóriát
Anyáknak homlokára!
Hadd hintse fényvel boldog ünnepének
Rapszódiasan újjongó dalát
A tanítványt hála!

A pataki diákélet nagy ható erői

Irla: NÉMETH JÓZSEF

a közgazdasági tudományok doctora, ny. földm. min. tanácsos

A pataki főiskolát évszázadokon át nagyrészt tanítványai tartották fenn és egészben tanítványai kormányozták és igazgatták. Csak a legutolsó század folyamán kialakult egyházi és állami szervezkedés során került állandó és rendszeres egyházkerületi és államkormányzati függőségi viszonyba s az ezzel kapcsolatos felsőbb hatósági gondozás alá. A múltban nagyerejűvé lett önkormányzati szellem azonban az újabb időkbe is átjött. E szellemnek, szinte tudatalatti alkalmatlansága, a pataki diákokat jellemző önállóság, a saját lábbon megállásra való igyekezet. Ennek első közvetlen produktum az erős kötelességérzet, mint gyakorlati életfölfogása azoknak, akik úgy tudják, hogy helyettük senki sem végez el semmit s a kiknek saját erejükből kell kimunkálni boldogulásukat és csak az Ur-istenben bízva, tőle várni segítséget. A második produktuma a férfias kitartás az élet küzdelmeiben, mint a vallásos alapú kötelességérzet érvényesülésének segítője. Mindezt mintegy álszövik, álhálózák az igénytelenségből, a nehézségekkel és nélkülözésekkel szemben való keménységből folyó tulajdonságok. Olyanok, a melyeket csak a gyermek- és serdülőkor egyszerű, edző életviszonyai teremhetnek meg s melyek nagyon ritka virágai a fényűző nevelés pompás kertjeinek. És olyanok, amelyek ösztönző rugói az iskolai tanulást követő tudományos és gyakorlati önképzésnek.

Ha végig tekintünk a pataki iskolának a fentiekben tulajdonított hatásain, megállapíthatjuk, hogy ezek azok a tulajdonságok, amelyek segítségével válságos időszakokban, a nemzet legjobbjai, mint vezérek köré gyűlt táborok, a nemzetet kimentették a sors fojlogató fordulataiból. Örök dicsősége és érdeme lesz a főiskolának, hogy tanítványai sorából mindig számos tagja támadt az ilyen küzdelmekben a vezéreknek és sok önfeláldozóan küzdő katonájá a táboroknak.

A pataki főiskola és történelmi nevű magyar református családok

Irla: KAZINCZY GABOR

ny. curiai bíró, A Pataki Diákok Orsz. Szövetségének elnöke.

Azonkívül, hogy a pataki főiskola fennállásának négyszázados évfordulóját, nemcsak a magyar protestantizmus, de az egész magyar kulturális élet nagy jelentőségű ünnepének kell tekintenünk, még két különös okom van arra, hogy ez ünnepségben teljes szívvel és lélekkel, forró szerelettel és hálaérzettel vegyék részt. Az egyik okom — persze közösségben sok ezer pataki diákkal — az, hogy hosszú éveim át az iskolai tanulásnak, éreztem az Alma Mater szerető gondozását, minden szépre, jóra, nemesre ösztönző nevelő szellemét. A másik az, hogy a Kazinczy-család, amelynek egyik igénytelen tagja vagyok, három évszázadon át a legszorosabb kapcsolatban volt a főiskolával. Persze e téren is csak egyik osztályosa a családom sok magyar család dolgának. Nagyon sok régiebb magyar családnak a közélet, az országos és helyi közszolgálat, az irodalom és művelődés terén kivált számos sarja köszönheti testi és lelki kiválóságát a pataki főiskolának. Ilyen módon különös nagy jelentőségre emelkedett az elmúlt századok folyamán ez a főiskola a magyar családok történetében. Felhasznalom a mostani ünnepélyes alkalmat, hogy erre a körülményre a magyar nyilvánosság figyelmét főlhívjam. A főiskolának a mostani körülmények között nagy szüksége van a magyar családok szeretetének és hálaérzetének megnyilvánulására. Hiszek és bízom abban, hogy ez a kellő módon s egyelőre legalább úgy fog érvényesülni, hogy a főiskola győzelmesen kerül ki a magyar nemzet mostani nagy válságából. A pataki Alma Mater jogot és érdemeket szerzett az örök életre és a fejlődő, haladó virágzásra.

A 400 éves Patak

Irla: Komáromi János.

Igazság szerint nem Patak, hanem csupán kollégiuma üli meg az idén ősszel születése négyszázados fordulóját, de hiszen a kollégium — maga a város. Tizenkétezer lakosa van a városkának, nyolcszáz diákkal nevel a kollégium s e diákok világa ma is külön világ a város falain belül.

Ott áll a kollégium, homlokzatával a főutcára, (mely a pest-lembergi nagy országút is egyben), de nem eredeti alakjában, miután azok az iskolai épületek, melyek közt maga az intézet született meg, hat esztendővel a mohácsi szerencsétlenségre, rég elpusztultak.

A mostani főépületet jó száz esztendővel ezelőtt emelték, falai másfélőlesek s folyosókövei bizony megkaptak már itt-ott. Ezekben a köveken járt valamikor egy Kossuth Lajos nevű jurátus is, aki — bizonyos sértődések miatta — kétnapos zendülést támasztott ama híres Kövy professzor ellen. A professzor úr, szerelid fejesóválással, megjósolta akkor a fiatal jurátusnak, hogy egyszer még nagy zenebonát fog támasztani az országban. S a jóslat bekövetkezett!... Mert az egykori pataki jurátus, noha egyszerű fiskális volt

csak, harminc esztendővel reá magát a királyt verte ki az országból, katonáival együtt.

A kollégium születése súlyos századok viharai között hanyatlak el. A mohácsi mezőről hazáig vergődött Perényi Péter alapította 1531-ben, az új hit megindulásának nehéz napjaiban. Az intézet nagy fénykora I. Rákóczi György idejére esik, aki feleségével, Lorántffy Zsuzsánnával fejedelmi arányok közt gondoskodott a kollégium jövőjéről. Fiuk, II. Rákóczi György is diák volt a kollégiumban.

Am kevéssel ezután keserű idők következtek el a főiskolára.

A Wesselényiek összeesküvésére elkövetkezett riasztó esztendőkhöz, — némi megszakítással, — fél-századik volt kénytelen bujdosni a kollégium. Bujdosott pedig tanáraival, deákjaival, bibliotékájával és könyvnyomtató műhelyével egyetemben.

Olyan hősi kora ez a pataki Alma Mater történetének, amelyhez hasonlót Magyarország egyetlen más intézete nem tud felmutatni.

Bujdostak a Bodrogközön és Debrecenben, később — Pósházy János és Buzinkay Mihály tanáraikkal — Erdélybe mentek alá, ahol először Gyulafehérvárról, majd Marosvásárhelyen kaptak atyafiságos szállást... Meg van írva, hogy e mérhetetlen messzeségből is a nagyobb diákok híres szenioroknak, Sallay

A legöregebb pataki diák.

Helven éve mult, amikor szeretett Alma Materünk, a sárospataki Főiskola növendékei, közé beiralkoztam s így aligha lévedek, amikor magamat tartom a legvénebb pataki diáknak s talán az egyetlen élő tanúnak, aki még láttam ezen Főiskola fennállásának 300-ik évfordulója alkalmával megtartott ünnepélyt, 1860. július 8-ikát, személyesen ismertem annak főszereplőit, összes tanárait. — Dacára ennek a hosszú időnek, a Főiskola iránt érzett szeretetem egy pillanatra se vesztett melegségéből, sőt az évekkel fokozódott és alig volt olyan nap, amikor ne gondoltam volna reá hálás szívvel, mert ennek a gondos édes anyának köszönhetem, ha képes voltam helyemet az életben megállani, azt hűséggel, tisztességgel betölteni, magyar hazámat, református egyházamat, embertársaimat, szolgáltni, azoknak hasznára lenni.

Szolgáljon az én példám buzdításul a fiatal pataki diákoknak. Szeressék ezt a Főiskolát, szívök minden érzésével, mert az sokszorosan fogja viszonzni ezt a szeretetet, az élet pedig fejedelmileg fogja jutalmazni járadozásukat. A sárospataki Főiskolának pedig fennállása 400-ik évfordulóján azt kívánja a legvénebb pataki diák, hogy virágozzék, fejlődjék, éljen mind az időknek végéig, hogy legyen továbbra is mivelője, ápolója, terjesztője, hazaszeretnek, tudományak, mivelődésnek, hitnek, vallásnak, erkölcsnek.

Sátoraljaujhely, 1931. október 1.

csabacsüdi DÓKUS ERNŐ

a tiszáninneni ref. egyházkerület főgondnoka.

Pálnak vezetésével, több esztendőn át minden tavaszon útnak kerekedtek, hogy megkapalják az iskola hegyaljai szöleit. Csak Thököly helyezte őket ismét vissza, amikor Erdélytől a morva szélekig felesattogtak a szabadság zászlai. A tanítás úgy folyt ekkor, hogy a nagyobb diákok oktatták a kisebbeket.

De nem sokáig maradt nyugovásuk.

Mert aláesvén a kuruckirály csillaga, ellenségeik libegő mérge miatt ismét vándorbotot fogott a muzsafiak serege. Bujdostak Göncön, bujdostak Kassán, időközben feltündöklött a második kuruevilág s a katólikus fejedelem szavára újból a régi falak közé mehettek vissza deákok és tanáraik. Amde amikor Rákóczi is Lengyelországnak volt kénytelen fordítani a lóva fejét, a főiskola gyűlölködő ellenségei megint a világba verték ki az ifjúságot. Rákóczi maga, rodostói magánya felé lehetett útnak a török gályán, amikor mégis helyreállt a lelkek békéje s a kollégium diákjai végleg visszazállingózhattak az ő kis Jeruzsálemükbe... Akkorára ősz emberekké váltak azok a diákok, akik zsenge ifjúságukban az első bujdosásra adták fejüket, de közösségben tartották ki félszázadon át, az erősebbek gyámolítván a tehetetlen apróságokat... S félszázados hazátlauság után az ősi falak között megzendült végül az örök Isten dicsőségének éneke.

Patak és Pápa.

A pataki és pápai ősi főiskolák sokáig vándor iskolák voltak. Pápa nem messze vándorolt el, de a pataki vándorok egész Marosvásárhelyig elmentek, nem is szólva a gönci és kassai vándorlásokról. Az ellenséges idők, melyek őket vándorolni kényszerítették, elmúltak; most minedniük főiskola békében él és virágzik. Nehéz idők vannak ugyan most is, de hisszük, hogy jóra változnak és a két jubiláns főiskola boldogan fogja elérni a következő évszázadokat.

Dr. RÉVÉSZ KÁLMAN

a tiszáninneni ref. egyházkerület püspöke.

A diákság régi önkormányzata a pataki főiskolában.

Irta: PANKA KÁROLY

ország-gyűlési könyvtár igazgató

A sárospataki főiskola a hosszú évszázadok alatt nagy kultúrmissziót teljesített, sok kiváló férfiút nevelt a hazának. Ezek között találjuk Geleji Katona Istvánt, Bónis Ferencet, Komáromi Csipkés Györgyöt, Gyöngyössy Istvánt, gr. Bethlen Miklóst, Csokonai Vitéz Mihályt, Bessenyei Györgyöt, Barczafalvi Szabó Dávidot, Kazinczy Ferencet, Szemere Bertalant, Pált és Miklóst, gr. Teleki Lászlót, Kossuth Lajost, Kazinczy Gábort, Fáy Andrást, Tompa Mihályt, Izsó Miklóst, Tóth Edét, Pósa Lajost stb. A sárospataki főiskola ma is hatalmas védbástyája a magyar kultúrának s világító tornya a hazafias és vallás-erkölségi nevelésnek. De egyszerűsége nemcsak a magyar református egyháznak, hanem édes magyar hazánkunknak is, melynek feltámadását igaz lélekkel és nemes buzgalommal szolgálja.

E század első tizedében nagy diákvilág volt még Patakon, ami lehet azonban érzéki csalódás is. Tudniillik magunk is neveletlen, tehát tapasztalatlan menduroknak számítván még, esodálkozó szemmel bámészkodtunk szét az akkori mozgalmas diákéletben s kicsinységünkben megnagyítva láttuk a nagyok dolgait.

Akkor magyar ruhás teológusok és joghallgatók bukkantak fel lépten-nyomon az ódon folyosókon és a zúgó fás iskolakertben. Hosszúszerű pipából pöfékelt a legtöbbsze, mely pipát az alázatos mendurnak volt kötelessége meggyújtani. Mendurnak nevezvén a legkisebb diákokat, akiknek neve, ha ünnepi követségbe mentek a legátus úrral, szublegátusra változott át. Trilla volt az elsőéves teológus, míg a göde nevezetre az elsőéves jogász hallgatott. Merkurinak viszont a kóruselnök kulaeshordozó mendikánsát szölongatták.

Nagy élet zajlott akkortájt a különböző egyletekben s év elején, tehát szeptember havában tartották az ismerkedési estétet, az úgynevezett introitusokat.

Legnagyobb jelentőségű a kórus-introitus volt, lévén maga a híres kórus közel a másfélszáz esztendő immár. Itt a tenor II. neve a szinte sértő cibere maradt mindmáig, míg a basszus I-et suszter-fachnak hívták. Iskolai ünnepélyek, vidéki meghívások, temetések alkalmával, ha megharsant a kórus, az egyszerűbb emberek halálos hittel hitték, hogy a kórus tagjai nyers

A pataki főiskola régi belső önkormányzata demokratikus szervezetű volt. A *deákok*-nak, — a felsőbb osztályú tanulókat nevezték akkor így, — ez az önkormányzati joga abból fejlődött ki, hogy az iskola jövedelmeit nem a tanárok, hanem az ifjúság kezelte, sőt ingatlant is maga a diákság vásárolt. Így többek között szőlőt is vettek a régi időben az iskola számára s a királyi megerősítést a tanuló ifjúság részére adták ki. A tanároknak az iskolai vagyon kezelésében csak annyi befolyásuk volt, hogy félévenként megvizsgálták a szénior (a diákság feje) által vezetett számadá-

ban ezidőtájt az iskola igazgatásának a hatalma már átszállt a tanári karra, addig a pataki iskolánál meg jó ideig megmaradt az a diákok kezében.

Ilyen demokratikus önkormányzati szervezettel csak a református iskolákban találkozunk. A katolikus iskolák önkormányzatát abszolutisztikusnak mondhatjuk, mert az iskolát a kormányzó hatalom alapítja és igazgatja. Az evangélikus iskolákban sem tudott ez az önkormányzat teljes mértékben kifejlődni, mert első természetes előfeltétele a coetus csak szórványosan fordult elő.

Az ülő sor balról jobbra: Dr. Panka Károly országgyűlési könyvtárigazgató, elnök, Rácz Lajos Kúriai tárnácselnök, Rácz Gábor altábornagy, Pálóczi Czinke István ref. püspök, Dr. Kérészy Zoltán egyetemi tanár, Dr. Pálóczi Horváth Zoltán ügyvéd, Dr. Forgón Lajos postaigazgató, Bodolay István igazgató.

sokat. Így történt azután, hogy az ifjúságot nemesak a szellemi, hanem az anyagi ügyek is egy erős testületté, *coetus*-sá tömörítették s így fejlődött ki az az erős önkormányzati szellem, amely lehetővé tette, hogy a főiskola a hazának és a református egyháznak lelkes előharcosokat nevelhetett.

A diákoknak ez az önkormányzati joga, amely az I. Rákóczy György által 1621-ben megerősített szabályzatokban maradt ránk, még a XVIII. század második felében is megvolt Patakon. Oka abban rejlett, hogy a főiskola *coetus*-ának még ebben az időben is nagy fekvőségei voltak. Míg más református iskolák-

A *coetus* tulajdonképpen társulást jelent, az iskolákban pedig a régi időben a felsőbb tanulóknak szervezett egyesülését értették alatta. Az ilyen iskolát azután nem ritkán „*deáki societas*“-nak, „*közönséges társaság*“-nak is nevezték. Előfordult ez, amint dr. Fináczy Ernő írja, mind a wittenbergi egyetemen, ahol a magyarországi protestáns tanulóknak már a XVI. században külön *coetus*-uk volt, mind általában a protestáns iskolákban. A *coetus* Patakon is meg Debrecenben is a felső tanfolyamok hallgatóinak, a *studiosusok*-nak, vagy *deákok*-nak összességét jelentette. A *studiosusok*, vagyis a retorikai (VI.) osztályt végzett

bibiotójást ittak előzetesen. Különben honnan vették volna azokat az érehangokat? Mert mialatt a második basszus szinte pincemélységből morgott fel, az első tenor tagjai úgy csattogtak, akár a fülemilék.

Amde a többi egylet sem aludt.

A Jogászok Egyletében valóságos törvényszéki tárgyalások tartattak, hogy az egyes tagok ilyenformán próbáljanak előkészülni az életre, mialatt a teológusok az ünnepi szónoklatokban képezték magukat. Volt irodalmi köre úgy az akadémistáknak, mint a főgimnáziumi tanulók nyolcadik és hetedik osztályának. (S megvannak e körök természetesen ma is.) Ugy az egyikben, mint a másikban szokás volt még akkor balladára is tűzni ki pályadíjat, egy-egy díj összege hat korona körül mozogván.

De ki tudná felsorolni valamennyi kört, egyletet és klubot?

Egy bizonyos: hogy a városon belül valóságos külön köztársaság a pataki diákok világa ma is. És a tanácstalan elsőosztályos konya, akit szülei szeptember elején egyedül hagytak vissza, hamarosan érezte, hogy nincs magárahagyatva, hanem ő is tagja a köztársaság összességének. Ez a tudat aztán sok önérzettel és az önállóság érzésével töltötte el valamennyiüket. Ennek az önállósági érzésnek pedig nagy hagyományai voltak.

Hisz az elsülyedt századok folyamán kegyes jóltevők minden alapítványt nem az Alma Materre, hanem az ifjúság egészére hagyták reá. A diákság gazdálkodott voltaképpen s ő fizette a tanárait is.

Külön is meg kell emlékeznünk Patak történelmi levegőjéről, hisz itt minden kő tradíciót jelent. All még a kollégium legősibb része, az úgynevezett küldöttségi- vagy követségi-szállás, melynek másfélöles falai közé ha belép a messziről érkezett vándor, egyszerre mintha három századot bukott volna vissza az időben. All még a Fellegvár és a Rákóczi-vár három bástyatornyával, amelyekről mély bánattal tekintett körül utoljára a fejedelem, miután értékét vesztvén a libertás-pénz, harcosai széthullottak, öneki pedig nem maradt egyéb válaszlása, mint a Rákóczi-havasokon át megindulni Lengyel földre.

Néhány sort még azok emlékének, akik itt voltak diákok valamikor. Mert nemesupán a kollégium professzorai voltak híresek időről-időre, hanem a tanítványok rendjéből is sok nevezetes ember került elő.

Itt tanult például II. Rákóczi György, mint bentlakó diák, aki oly szerencsétlenségbe esett később, hogy ellenséges lovak patkói taposták össze a fenesi mezőn. Ide járt Besseney György, mielőtt Bécsbe indult volna el. Óróla föl van jegyezve, hogy két öccsével együtt

ifjak, *tógátusok*-ból (papi vagy tanítói pályára készülők, akik bokáig érő ruhát, tógát viseltek) és *publikusok*-ból (közpályára készülő) állottak. 1765/66-ban 400 studiosus tanult Patakon, akik közül 320 tógátus és 80 publikus volt. Ugyanakkor az alsó osztályokban a „*pueri discentes*“-ek (tanuló gyermekek) 870-en voltak. A coetus tagjai akiket az iskola polgárainak is neveztek, csak azok a studiosusok voltak, akik az iskola törvényeit aláírták (subscribáltak) és közfoggással kötelezték magukat ezeknek a törvényeknek a pontos megtartására. A coetus a pataki iskolában vagyoni ügyekben hatósági tényező volt. Élén a kebeléből választott főiskolai szenior állott, aki valóságos kezelője volt a coetus pénztárának és összes vagyonának. Gondoskodott a tanulók élelmezéséről s ő fizette ki a tanárok illetményeit is 1708-ig. Bevételeit később a *contrascriba* (ellenőr) ellenőrizte. Hatósága alatt állottak még a *curator famulorum* (inasdiákok gondozója), az *oeconomus* (felügyelő), a *coqus* (szakács), a *cellista* (pincér), a *vigiles* (őrök), az *explorator-ok* (előjárók, vizsgálók) és a *praebitor-ok* (kiszolgáltatók, sáfárok). Ilyenek voltak: a *vinii praebitor* (boráruló), *libi praebitor* (cipőosztó) és a *frumenti praebitor* (magtárnok).

A szenior volt tehát feje a diákok önkormányzatának s vezére a diákságnak. Kitűnik ez különösen az üldöztetések idején, mikor is ő tartotta össze a vándorló diáksereget. De egyszersmind őre volt a diákok jó erkölcsének is. Ő állította helyre a békességet mind a diákság körében, mind pedig a diákok és a polgárok között felmerült összeütközésekben. Szava döntő volt az iskola jótétemények (bentlakás, élelmezés) odaitélésénél is.

Hogy a szenior mennyire össze volt növe a diáksággal, bizonyítja ezt Miklós Sámuel szenior távozásakor 1759-ben keletkezett alábbi kedves búcsúztató dal is:

(akik hozzá hasonló vasgyúrók voltak), ha megéheztek, keveset, félvéka derelyét ettek meg hárman és együttölelve... Itt hallgatta a mestereket Kazinczy, mint „úrfit“-diák s keskeny és szelid fejével de hogy gondolt volna rá, hogy Kufsteinben fog ülni valamikor... Csokonai is megfordult erre a lötyögő eszmaszáraival s összesen egy évig bírta ki és mint érintettük, már itteni korában is galibát okozott Kossuth, akiről ma is hiszi a nép, hogy csillagfényénél is tudott levelet írni. Olyan esze volt!... Patakon költögette első virágregéit Tompa Mihály s már akkor is panaszkodott a szívére... Itt látogatta az iskolát Szemere Bertalan, a 49-iki miniszterelnök. Szegény nemesi gyermek lévén, téli hófúvások alkalmával, mivel nem telt neki fűtésre, a városszéli kazlakba bújt meg, úgy próbált tanulni magánszorgalomból — angolul. Innen indult el reménytelen ripacs-úttjára Tóth Ede s maga írta meg valahol, hogy mikor a sikongó télben a Pityergődombtól vissza nézett volt amég egyszer a város felé, könnyei az arcára fagytak. S itt viaskodott az érettségi vizsgáival Zempléni Árpád. Le is tette, de nem egykönnyen.

Imént a Pityergődombot említettem.

Ez a szelidhajlatú emelkedés alig negyedórányira van a várostól délnek s eredeti az elnevezése. Azok az apró mendikánsok ugyanis, akiket szeptember elején

*Ne menj el gyermekem,
Miklós Sámuelem.
Ne cselekedd ezt velem.
Ne cselekedd ezt velem.*

*Itt hagysz-e anyádat?
Ki szoptattam szádát!
Hiv nevelő anyádat?
Hiv nevelő anyádat?*

*Ne menj el, marasztlak.
Meg is házasítottak.
Mert úgy élek, ha látlak!
Mert úgy élek, ha látlak!*

A belső iskolai igazgatást első fokon a *sedes primaria*, vagyis a coetus kebeléből választott bizottság gyakorolta, amely a szeniorból s rendszerint 10–12 tógátusból, a *primáriusokból* (tanulmányaik végén levő, jeles előmenetelű diákok) állott, akik a professzorok jelenlétében tanácskoztak és határoztak a főiskola dolgairól. Ugyanez ítélkezett első fokon a felmerült fegyelmi esetekben, másodfokon pedig a *sedes amplissima*, amely a tanárokból és a primáriusokból állott és ahol a szenior volt az ügy előadója. Ennek elnöke a rektor, jegyzője pedig a *contrascriba* volt. Mindkettő felett állt a gondnokok elnöke alatt a zsinat (a mai megyegyűlés), később a pártfogósági gyűlés. A *sedes primaria* egyben a kollégiumot kifelé képviselő hatóság gyanánt is szerepelt, amint azt számos fennmaradt okmány is bizonyítja, amelyeknek záradékában a tanárok nevei mellett a szenior és a primáriusok aláírásával is találkozunk. A pataki coetus olyan nagy hatalom volt még a XVIII. század második felében is, hogy noha a tanárokat a *curatorium* (gondnokság) hívta meg, de csak a coetus meghallgatása után.

A coetusnak két pénztára volt. Az egyikbe a külföldi akadémiák látogatására rendelt jövedelmek foly-

Gömörből, Borsodból, Szabolcsból és Alsó-Zemplénből vittek be a szüleik, eddig a dombig kísérték el hazafelé induló apjukat, anyjukat. Itt aztán végleg magukra maradván a nagy idegenségben, olyan pilyergésbe kezdtek, hogy még leggyűlölködőbb ellenségüknek is megesett volna rajtuk a szíve. Föltéve, hogy egyáltalán lettek volna ellenségei az ilyen maszatosan rívó, magukkal tehetetlen menduroknak.

PATAKI VÉNDIAK NÓTAJA*

*Bodrogyparton van egy város, én is laktam benne,
Százszor volt ott a szívemnek kacagó jó kedve!
De sok álmot, sok örömet
Sügött ott az iskolakert bólingató fája —
Deresedő öreg fejjel,
Könnyre fakadt két szememmel,
Ma sem bírok a szívemmel, ha gondolok rája.
Valahol egy régi-régi kicsi utcán messze,
Diákdaloz ifjúságom ott van eltemetve.
Hej! de egyszer elmegyek még,
Elmegyek még, csak azt az egy boldog órát várom,
Felhajtom a pohár borom,
Régi dalom eldalolom,
Még siratom nótás, dalos elszállt ifjúságom.*

SZIGETHY FERENC.

* Zenéjét szerelte: Murgács Kálmán.

H. BATHO Sámuel

tak be, a másikba pedig a coetus évi szükségleteire befolyt összegek vagy természetbeni ajándékok. A coetus rendes pénztárának legfőbb jövedelmeit alkották: 1. a tőkepénzek kamatai, 2. az ingatlanok jövedelmei, 3. a Mária Terézia idejében már eltiltott, de titokban tovább folytatott legációkból, szupplikációkból és szalutációkból (ünnepi, szünidei és névnap gyűjtések) befolyó kegyes adományok és 4. pénzbüntetések, amelyek gyakoriak és sokfélék voltak. Ezekhez a jövedelmekhez járultak még a városok és egyházak segélyei, hacsak a kormány folyósításukat valami okból el nem tiltotta.

A pataki kollégiumnak az 1765/66-iki évben az iskolai épületeken kívül a következő vagyona volt: Erdőbényén egy kuria, 13 szőlő, kegyes alapítványok 14.051 forint értékben, kétes természetű tőkék 2.509 forint értékben és künnlevő követelések címén 5.673

forint 11 dénár.

A főiskola vagyonát kezelő szénioroknak a fizetése az 1798. évi számadási könyv szerint az ellátáson kívül 283 magyar forint és 20 rézpénz volt. Ugyanakkor *Óri Pülöp* Gábor felsőbb professzornak 130 frt. és 20 rézpénz, *Szombathy János* és *Kövy Sándor* professzoroknak egyenkint 452 frt. *Beregszászy Pálnak* 225 frt. 30 rp., a praceptoroknak és praesesekeknek pedig 30–40 frt. volt a fizetésük. A szénioroknak ez a nagy fizetése azonban azzal a kötelezettséggel is járt, hogy ebből kellett neki külföldi akadémiára mennie tanulmányai folytatása végett, mit, ha nem tett volna meg, később köteles volt az 1836. évi törvény XXXVIII. cikke szerint évi tiszta jövedelmének egyharmadát az akadémiákusok pénztárába befizetni. Így mozdította elő a főiskola vezetősége azt, hogy a haza és az egyház szolgálatára kiváló munkásokat képezzen.

A diákszövetségek és különösen a Pataki Diákok Országos Szövetségének anyagi hivatásáról

Minden életnek s haladásnak szellemi, erkölcsi és anyagi előfeltételei vannak. A diákszövetségek is csak ezen előfeltételek megteremtése által szolgálhatják határozatosan a pártfogásuk alá vett iskolájuk ügyét. Hadd essen szó ezúttal csak a szövetségek anyagi hivatásáról, hiszen a másik két tekintetben nincs is semmi foglalkozás.

Sokan megállapították már, hogy a magyar faj egyéb értékes tulajdonságai mellett nem rendelkezik kellő gazdasági érzékkel s ez képezi épen egyik fő okát annak, hogy nem tud lépést tartani más, anyagi érzékkel jobban megáldott fajok haladásával. Ennek a gazdasági érzéknek a hiánya jelentkezik a szövetségek életében is. Mindenik hathatósan ápolja a barátságot, összetartást, az iskolához való ragaszkodást; összejöveteleiken nagyszerű szónoklatok hangzanak el, azonban a fellángolásokkal (szalmatűz!) semmi arányban nem áll az a segítség, amellyel a szorongatott helyzetben levő „alma mater” védelmére mennek. Átlagban 4–500 P. diáksegítség, amit produkálni tudnak. Ezzel bizony az alma materen nincs segítve s ez a segítség nincs arányban azzal a költsékezéssel, amellyel jár a diákszövetségek működésének a fentartása. Egy pataki összejövetel alkalmával kiszámítottam, hogy az összesereglett vén diákok utazással, szállással, étkezéssel stb. elköltöttek legalább 10.000 P.-t, de az almamaternek alig jutott valami a hozsannakon kívül. Ezért állítom, hogy a diákszövetségek költsékezése nem áll arányban azzal a segítséssel, amit végeredményben az iskoláiknak nyújtanak. Nem száz pengőkre, hanem ezer pengőkre van szüksége anyagi gondokkal küzdő iskoláinknak. A segítség módjához is szó fér. A legtöbbször ugyanis jutalomra, ösztöndíjra juttatnak a szövetségek annyit, amennyit tudnak, de elegendenek arról, hogy nemcsak szegény diákok vannak hanem szegény maga az iskola, amelynek fentartói ma majdnem mindenütt nemcsak a deficit rémével, hanem annak a legszomorúbb realitásával küzdenek. Az iskola fentartási alapok, amelyek a legtöbb iskolánál pénzben voltak, a korona devalvációja folytán megsemmisültek. Egyik-másik iskolának, így a pataki iskolának is megmaradtak legalább az ingatlanai s ezekben volt minden reménységünk, hogy ezek jövedelme biztosítja legalább az iskola vegetálását, ha komoly fejlődését

nem is. Most a föld is a devalváció útjára lépett s negyedrészt sem hozza annak a jövedelemnek, amit 4–5 év előtt, e lássuk egy pár példán részletesebben.

A sárospataki főiskola híres királyhegyi 12 holdas szőlője, amely a hagyomány szerint *Lorántfy Zsuzsán*-ától származik, pár évvel ezelőtt még átlag évi 5–6000 P. jövedelmet biztosított, ma pedig a borárak hanyatlása folytán elmondhatjuk, hogy a szőlő nem jövedelemforrás, hanem deficitforrás. Más. A P. Horváth Mária féle 1420 holdas birtokból az iskolafenntartási alapnak (ú. n. közpénztárnak) ma semmi jövedelme sincs, holott elég jól van búza-alapon haszonbérbe adva (máskép a bérlőtől sem lehet kívánni, mert hiszen a főterménye a búza). Ebből a birtokból ugyanis a főiskolának olyan végrendeleti kötelezettségeket, évjáradékokat kell kiszolgáltatni részben a pataki iskolától teljesen idegen célokra (nemzeti színház nyugdíjintézete, moldva-oláhsági ref. misszió, budapesti ref. teológia, családi ösztöndíj stb.), részben diákjóléti célokra, hogy a közpénztárnak semmi sem marad belőle. Pár év előtt még az alapítványi kötelezettségek teljesítése után évi 24.000 P. maradt a közpénztár javára. Tehát csak ennél a két tételnél (szőlő és P. Horváth-pusztá) 30.000 P. az évi jövedelem-csökkenés. De így van ez a többi birtokoknál is, akár házi kezelésben vannak, akár haszonbérbe vannak adva. Ennek az az eredménye, hogy a főiskola 1931/32. évi, egyébként már megnyírbált költségvetése 50.000 P. évi hiányt tüntet fel (N. B. Ez a hiány semmi okozati összefüggésben nincs a mostani építkezésekkel, mert ezek részint állami hozzájárulásból, részint egyházkerületi segélyezésből, részint gyűjtésben találták meg fedezetüket). Ha komoly segítség nem jön, akkor valószínűleg katasztrófa fenyegeti a pataki főiskolát, mert a tisztánimenni ref. egyházkerület saját anyagi erőinek elégtelensége miatt nem tud az eddiginél nagyobb segítséget nyújtani s pár éven belül beáll annak a szüksége, hogy beszüntessék a teológiát, mint ahogyan jövedelemhiány miatt beszüntették 1923-ban a jogakadémiát is. Ez egyet jelentene a pataki iskolának, mint főiskolának a megszűnésével s nem maradna ill. más, mint egy élő gimnázium és a pataki főiskolának a kriptája. Ma is már a pataki iskola, mint főiskola csak tengeti létét s intézményeit fejleszteni nem bírja. Pl. a nagykönyvtár évi dotációja 700 P., holott legalább

évi 5—6000 P.-re volna szüksége, hogy a kor színvonalán fentartható legyen.

Mit tehet most már a P. D. O. Sz. a romlásnak a megakadályozására? Azt, hogy minden anyagi erejét komolyan a főiskola fenntartásának a szolgálatába állítja s kellő propagandával legalább évi 9—10.000 P.-t szolgáltat át a közpénztárnak. Ez a cél nem tartozik teljesen az álmok országába. A mai 300 helyett legalább 1000 tagja lehetne a szövetségnek, akik progresszív önmegadóztatással átlagban 10 P. évi hozzájárulással évenként 10.000 P.-t tudnánk előteremteni. Ebből 1000 P. lenne diákjóléti célokra juttatható. Ez utóbbi tekintetben ugyanis nincs akkora hiány, mint

az iskolafenntartásnál, hiszen a ma meglevő alapokból (tápiintézeti, ösztöndíjalapítványok s különösen a legáció intézménye) évente kb. 25.000 P. áll rendelkezésre a diákok segélyezésére, tehát olyan összeg, aminő talán a diákság létszámához viszonyítva egyetlen más iskolában sem.

Ha a P. D. O. Sz. komolyan átérzi a 400 éves főiskola hivatásának fontosságát, akkor ezt az átérzést határozott akarásnak és tettnek kell követnie, mert különben legközelebb nem ünneplésre, hanem temetésre gyűlhet össze a vén diákok serege.

Dr. Trócsányi József

akad. jogtanár, a P. D. O. Sz. pénztárnoka.

A Rákóczi-vár néven ismeretes, de eredetileg sokkal régibb vár és várkastély egy része, a Bodrog-folyó felől.

Kazinczy emlékezete

Irtá: Zámbo Aurél.

Október hó 2-án, a sárospataki főiskola 400 éves ünnepélyével kapcsolatban rójja le kegyeletét az ország a magyar irodalom fáradhatatlan úttörője és lánglelkű apostola, *Kazinczy Ferenc* halálának 100 esztendő évfordulója alkalmából. Megilletődött arccal fordul a nemzet Széphalom felé, ahol a „borzasztóan szép” életet élt „szent öreg” tetemei pihennek. Vele kezdődött nálunk az irodalom, nélküle elképzelhetetlen annak felvirágzása. Fáradhatatlanul tanított, agitált, alkotott, hogy századok mulasztásait pótolja. Isteni tüze lángba borította mindazokat, akik közelébe jutottak. Írásaival elárasztotta az országot, egész könyvtárat tesz ki levelezése. Ugy érezte, hogy neki küldetése a nemzet őseréjét felfokozni a műveltség és izlés kifinomítása által. Összeszedett minden irodalmi értéket, amit a művelt nyugaton talált, hogy növelje a nemzet szellemi kincsét. Az idegenből átültetett virágok bár nem mindig tenyésztek jól a magyar ugarban, de lényegileg igaza volt, mert irodalmi agitator-ságával felébresztette a nemzetet bennült álmából. Látva kulturánk elmaradottságát, szegénységét, tervszerű és nagyszabású tevékenységet fejt ki levelezése útján. Terjeszti eszméit, ösztökéli a nemzet kiválóbbjait, hogy segítsenek neki elhanyagolt nyelvünk kiművelésében. Irányítója, vezére lett a magyar irodalomnak késő őregségéig.

Kazinczy élete.

Tekintélyes felvidéki családból származott. A bi-harmanyévi Érsemlyéne született 1759. október 29-én. Atyja *Kazinczy József* művelt ember volt, négy nyelven írt és beszélt. Fiait gondos nevelésben részesítette. *Ferenc* fiának az irodalom iránti rajongását istápolta, úgy, hogy *Kazinczy Ferenc* már az alsóregmeci udvarházban magába szívta a betűszeretetet. Kisdíák korában, anyja, az évvégi vizsgára kinyomatja első munkáját: „Magyarország geográfiáját, azaz földi állapotjának lerajzolását.” Majd ugyanesak anyja biztaltására lefordította *Bessenyeinek* egyik németül írt elbeszélését és megküldte Bécsbe *Bessenyeinek*, aki megköszönve, meleg szavakkal buzdította a kis pataki diákokat a további irodalmi munkásságra. A kollégium könyvtárában szorgalmasan búvárkodik és olvasgatja a magyar irodalom termékeit. A sárospataki kollégiumból elkerülve, Kassán, Eperjesen és Pesten jogot végez, majd hazamegy anyjához, Alsóregmecre. Fialtal korában a kassai kerület tanfelügyelője lesz, ahol szívesen munkálkodik, de három évi hivataloskodás után állását kénytelen otthagyni és visszamegy Alsóregmecre és tisztán irodalmi tevékenységének él, de belekeveredik a *Martinovics-féle* összeesküvésbe. Nagy büne az volt, hogy elolvasta a forradalmi kátét s ezért a hétszemélyes tábla halálra és jószágvesztésre ítéli, amit a császár bizonytalan időre szóló börtönbünté-

létre enyhít. Életének legszebb éveit Buda, Spilberg, Kufstein, Munkács börtöneiben tölti. Szenvédéseit részletesen leírja az Akadémia könyvtárában ma is kiadatlanul heverő „Fogságom naplója” című művében.

Az érzékeny lelkű írólt meglörte a börtön hét évig tartó szenvédése. Kiszabadulva onnan, három év múlva megnősült. Elvette volt főnökének, gróf Török Lajosnak leányát, Zsófiát és visszavonult a zemplémegei Bámjaeskára, amelyet Széphalomnak nevezett el és ott gazdálkodott boldog családi körben. Anyagi gondjai, családi pereskedései és a hét gyermekének nevelésével járó gondok nem gátolták meg abban, hogy a magyar irodalom művelésén dolgozzon.

Életének vége felé nagyobb utazást tett az országban. Az 1831. évi nagy kolera pusztításai és annak nyomában keletkezett felfordult állapotok nyomasztólag hatottak rá. Augusztus 5-én ért haza Széphalomra és már 23-án maga is áldozatul esik a „gyilkos rémnek”. Ott alussza örök álmát Széphalom süllogó lombú fái alatt.

Házának helyére építette a M. Tud. Akadémia ion izlésű mauzoleumát. Annak egy szobából álló kis muzeumában vannak a rá vonatkozó levelek és tárgyak összegyűjtve.

Egy régi Kazinczy-ünnepély.

Születésének századik évfordulója alkalmából 1859-ben rendezett széphalmi ünnepélyen ott volt még a szent öreg leányai közül Eugénia és Ifigénia, fiai közül Antonin és Bálint s ott volt harmadik leányai is: Natália. Emil fia azért hiányzott, mert mint huszártiszt Olaszországban harcolt éppen, Lajos fiát pedig, az 1849-es honvédtábornokot, közludomás szerint Haynau lövette föbe az aradi vár sáncában... Azon az ünnepélyen állt még udvarháza, de már pusztulásnak szánva, Dacára az akkori nehéz közlekedési viszonyoknak, teméntelen sokan jelentek meg nemcsupán Zemplémből és Abaujból, hanem a távolabbi Sárosból is. A leányok pártásan, az asszonyok főkéntösen és diszmagyarban, a férfiak ugyancsak magyar ruhában pompáztak, mindenkinek keblét nemzetiszínű kokárda díszítette s mindenki piros-fehér-zöld zászlócskát tartott a kezében. Szemere Miklósnak erre az alkalomra írt ünnepi költeményét Matolay Étele, Zemplén vármegye későbbi híres alispánja adta elő. A nagy Kazinczy unokái közül már csak ketten vannak életben: Kazinczy Gábor nyugalmazott kuriai bíró Debrecenben és Hrabovszky Géza nyug. pénzügyi titkár Egerben.

Kazinczy Ferenc egytellen tréfája.

Kazinczy egytellen tréfáját Darnay Kálmán jegyezte fel nagyapja közlése után, akinek Kisfaludy Sándor beszélt el a baglashegyi szüreten 1821-ben.

Kassai hivatalnokoskodása alatt történt, hogy Kratochwil Jeromos, a kassai dsidásezred őbesterére hirtelen itl hagyta a földi élet gyönyörüségeit és özvegyorsban hagyta hitvesét, Klára asszonyt.

Nem a cseh származású „őbester” elhalálózása váltott ki ijedelmet Kassa táblabíró kisasszonyaiból, hanem, hogy a szabadjára került özvegy legénybolondításban társává szegődik a híres Borbála nagyszonyynak, kinek szintén asszonyvirágában lazult meg a főkötője.

Ki is italta az asszonyi telhetetlenség keserű pohárát Borbála nagyszony Klárával. Az első asszonyi ozsonnán lerántva csapodárságáért. De Klárának is meg volt olajozva a nyelve. Csipőre tett kezekkel visszafelelgetve, odavágta neki nagyhetykén: Te se vagy különb asszony nálamnál! Lett is ebből félmegeyre szóló kavarodás, melynek esattanója a vármegyeház tárgyalási termében zajlott le. Az asszonyi perpatvarkodásban Puky főbíró uram, sógorhuga ügyében nem bíraskodhatván, Kazinczy Ferenc aljegyzőre bizta az ítélezést. Törje ő a fejét az asszonyi igazság kibogozásán. A komolykodó aljegyző nem is jött zavarba. A kibékítés sikertelensége után felmentette Klára asszonyt a következő indokkal:

„Nem lehet sértő szándéka olyan asszonynak, ki társnőjét önmagához hasonlítja; mert önhibáját mindenki szépnak látja!”

Borbála nagyszony lesújtó pillantást vetve az ítélethirdető aljegyzőre, dűlva-fűlva távozott. Annál édesebb mosoly piroslott le Klára asszony ajkáról, — amikor egyedül maradv — rávetette mindentigéző hálapillantását Kazinczyra. A szája is csókra csucsozott, amikor odanyújtotta — a költő aljegyzőnek — bársnyos kezét. Kazinczyba belemarkolt fiatalságának izgalma, amikor a hozzásimuló szépasszony, köszönetnek toldalékaul szive szerelmét is felajánlotta. A fűlig pirult aljegyző egész testében megremegett! De a másik pillanatban — fellángolását lenyűgözve — hivatalos ábrázatot öltött s megszólalt: „Szívesen fogadom a köszönő szót bírói honoráriumként! De a hivatalbéli mellékjövedelem „ősi jusson” a jurátusokat illeti.”

Igy háritotta el magától — Radvánszky Terézbe szerelmes — Kazinczy Ferenc, az ellenálhatatlan Klára asszony felkinálkozását.

Három közérdekű indítvány a P. S. O. Szövetsége előtt

Írta: SASSI NAGY LAJOS

ny. budapesti igazgató, presbíter, a Bpesti Áll. Felsőker. Végzetlek Szövetségének elnöke.

Abból a ritka alkalomból, hogy a sárospataki főiskola fennállásának négyszázadik örömmünnepét üli meg, legyen szabad, mint volt pataki; diáknak, közérdekű indítvány alakjában az alábbiakat elmondanom:

Az illetékes urak hívják össze a főiskola és a tanítóképző volt növendékeit, fenntartóit, barátait, a hazai protestánsok, sőt a többi felekezetek vezetőit is a

főiskola négyszázados jubileumára s az ünnepély lezajlása után, a *fehér asztalnál* tegyék emlékezetessé, gyakorlativá a főiskola 400 éves évfordulóját azzal, hogy a szétszört pataki diákság ezrei, mint magvetők, indítsák meg széjjel az országban 13 évi hallgatás után a *magyar megújhódás lelki folyamatát* az egész magyar nemzet hasznára. Nyerjék meg volt tanítványaikat a *magyar újjászületés* nagyszerű gondolatá-

nak, továbbá a hatszáz milliós velünk vérrokonságban lévő *turáni népek szövetsége* jövőbiztosító ideájának.

A trianoni magyar száz baját e szűk helyen nem részletezhetjük. A helyzetet tehát csak így körvonalazzuk: Minden haladásunk ellenére ellenségeinktől halálraítélt, a saját bűneink folytán pedig öngyilkosjelöltté nemzetté süllyedtünk. A lassú nemzetromlás veszedelme fenyeget beennünket, ami rosszabb a forradalomnál, mert alattomban pusztít, mint a tüdővész.

Ebből a lelki romlásból mindenáron ki kell vergődnünk. A száz bajban fuldokló nemzet számára főképp három pataki diák példája szolgáltat útmutatóul: Bessenyei György, Tompa Mihály, Zempléni Árpád.

Bessenyei György (1747—1811) *példájára indítsák meg a volt pataki diákok a teljes magyarság testi, lelki újjászületésének országos mozgalma*t, amiképen a 18. században Bessenyei, a neves testőr-író irodalmi reformátorságával nagyszerű nemzetébresztő munkát végzett. Mikor magyarságunk már-már áldozatul esett Bécs csöndes beolvasztó politikájának, akkor lép fel Bessenyei György, aki lelkes apostolkodással a halálos aléltásból magyar nemzeti *újjászületést* varázsol elő.

Ami a 18. században Bessenyei véghez vitt, azt ma gazdasági, társadalmi, vallás-erkölcsi alapon bátran megvalósíthatja az a sok ezer pap, tanító, jegyző, bíró, ügyvéd, orvos, tanár, mérnök, tisztviselő, gazda, iparos, kereskedő, munkás, akik mint volt pataki diákok, egykor szintén a pataki főiskola emledei nőttek fel, akikben a főiskola mindenkor derék tanárainak példájára a vallás, a hit, az erkölcs, a haza, a becsület, a nemzet, faji öntudat magasztos magyar erényei megfogamzottak. Ezek a derék pataki diákok ma is áldásos munkát végeznek őrhelyeiken.

* Ezt a fontos három indítványt *Kazinczy Gábor* ny. kuriai bíró, a Pataki Diákok Orsz. Egyesületének nagynevű elnöke, tárgyaltatni fogja a szövetséggel és főkjaival.

Bessenyeinél még nagyobb hatást ért el *Tompa Mihály*, a költő-pap (1817—1868). A sötét abszolutizmus uralma idején született meg Tompa lelkében az allegória fölséges formája, mely az elnyomott igazságok kifejezésére mindenkor alkalmasnak bizonyult. Tompa e gyászos korban kézíratos allegóriákkal vigasztalt, hogy ébren tartsa a nemzetnek a jó győzelmébe vetett hitét. (A gólyához, A madár fiához, Gályarab, Pusztán stb.)

Ma nincs abszolutizmus, nem kell az allegória-

költői formájához folyamodnunk. De ellenségeink titkos aknamunkája folytán szükséges, hogy Tompa példájára trianoni gyászunkban levelek útján hólabdaszerűen terjesszük a mi *hallhatatlan, örök eszménkel és pártfogónkal*, hogy a kishitűek, csüggedők ezreit kiemeljük a lemondás halálos veszedelméből s megnyerjük az alkotó tettek számára. Ezt az emberfölött álló örök ideát azonban csak körülírva terjesztjük, hogy ellenségeink el ne gánesolják, mi magunk pedig el ne koptassuk a gyakori használa folytán. (Ez a mi hallhatatlan eszménk az Ézer év című költeményben és e cikkben is megtalálható.)

Végül *Zempléni Árpádnak* (1865—1919), a híres Turáni dalok költőjének példájára új célt kell kitűznünk a csüggedő magyar számára, hogy mindenkit fokozott teltre buzdítsunk. Ez az új cél a velünk vérrokonságban lévő hatalmas *turáni népek szövetségének* fenséges ideája, amelyet e sorok írója harminc év óta propagál s amely eszme immár két világrészben hódít. A turáni szövetség megvalósítása sürgős világügy, különben a nyílt bolsevizmus világgűllesztő forradalomná, a csöndes lelki romlás mindent elnyelő árvízzé dagad. — Amiképen a romlott római birodalmat a turáni hun népvándorlás szülte újjá az egész világ javára — a mai világmentést is csak a turáni szövetség egészséges új világnézete orvosolhatja meg.

A sárospataki ősi főiskolának az a különös érdeme, hogy válságos időkben mindig megtalálta a helyes kivezető utat és nemzetmentő eszmét. Most is ezt kell tennie. A magyar megújulásra, a turáni népek szövetségének megvalósítására, végül a hallhatatlan magyar eszme elterjesztésére kitűnő alkalom a pataki nagy összesereglés, ahol a fehér asztaloknál összedobbant magyar szívekben meg fog születni a *magyar megújulás*, a *turáni szövetség* és a mindenkor Mohácsra, Trianonra és poklokra diadalmaskodó hallhatatlan *őserő*, amelynek rádiumos kisugárzását a világ minden magyarja megérzi, ha az ősi anyaföld vesztélyben van.

Bármilyen lélekemelő lesz is a 400 éves jubileum — az ünnepi ragyogás elenyészik, a pataki diákemlékek továbbélnének, de a nagy összesereglés magyar lelki újjászületést, turáni tömörülést elhatározó nagy kérdései, a szent felbuzdulások tettekkel megpecsételt bizonyítékai megmaradnak, hogy újabb 400 esztendőre segítsenek biztosítani a főiskola fennállását és a magyar jövődől.

Sárospatak látképe a Bodrog folyó felől nézve.

KÉT SZOBOR.

Sejtelmes lilku éjszakán
Két angyal halkán földreszállt.
Hószárnyú s arcú volt az egyik,
Istentől küldött mindenik.

Az egyik hangos trombitát
Tart a kezében s bibliát,
Amelynek lapján intő szótat:
Ez áll: féljétek az Urat!

A másik, amint földre ért,
Letéve fényes köntösét
S kinyitván kapesos bibliáját,
Igy szól: áldjátok az Urat!

És most mindkellő ügy virraszt,
Hogy enyhíthessen száz panaszt,
S őrizze sok-sok évsoron át
E négyszázéves iskolát. GULYÁS JÓZSEF.

Hires pataki diákok

Most október hó 1-én mikor Abaujban, Gömörben, Hevesben, Szabolcsban és Zemplénben megkondulnak egy fél-órára az összes ref. templomok harangjai, hogy hirdessék az egyházkerület nagyhirű iskolájának, a pataki kollégiumnak négyszáz éves örömmünepét, — nem feledkezhetünk meg azokról, akiket az ősi iskola nevelő hatása híres-neves emberré tett és akik a közéletben kivívott munkálkodásukkal, pozíciójukkal hírt, dicsőséget szereztek az Alma Materüknek.

Ritka főiskola dicsékedhet annyi jeles emberrel, mint a pataki. Ugy a tanítványok, mint a tanárok serege sorakozik az országos, sokszor világhírré jutott magyar kiválóságok közé. Ott tanárkodott *Comenius* Amos János, id. *Csécsey* János, *Simándy* István, aki először végzett Magyarországon fizikai kísérleteket, *Köny* Sándor a jogtudós, *Rozgonyi* János, Kant ellenfele, *Szombathy* János, *Vályi Nagy* Ferenc Homeros első fordítója, *Kék* József az Európaszerte ismert latin költő, Erdélyi János és még sokan. Innen került ki *Geley Katona* István, II. *Rákóczi* György, III. *Rákóczi* Zsigmond, *Bánffy* Dénes, *Gyöngyösi* István, *Csokonai Vitéz* Mihály, *Bessenyei* György, *Páy* András, *Tóth* Ede, *Szemere*

Bertalan, *Szemere* Pál, gr. *Teleki* László, *Tompa* Mihály, *Izso* Miklós, *Pósa* Lajos, *Gárdonyi* Géza, *Kossuth* Lajos, *Kazinczy* Ferenc, *Kazinczy* Lajos, *Fogarassi* János, *Emőd* Dániel a Tiszák nevelője stb.

A jelenleg élő volt pataki diákok között is annyi a közéleti kiválóság, hogy egy kis cikk keretében csak legfeljebb néhány ismertebb név felsorolására szorítkozhatunk.

Pataki diákok voltak: *Dókus* Ernő, *Mezős* Béla volt miniszter, *Szádeczky* K. Lajos egy. tanár, *Kérészy* Zoltán egy. tanár, *Harsányi* Zsolt, *Lőrinczy* György, *Komáromi* János írók, *Anghy* Csaba egy. tanár, *Rácz* Lajos kur. tanácselnök, *Rácz* Gábor altábornagy, dr. *Finkey* Ferenc kur. tanácselnök, *Antalfy* László ezredes-jelkész, *Pallay* Sándor korm. főtanácsos. *Zsoldos* Benő, *Szabó* Zsigmond, *Gaál* Endre és *Bessenyei* Zenó képviselők, *Kazinczy* Gábor ny. kúriai bíró a pataki diákszövetség elnöke, *Harsányi* Gusztáv kur. bíró, *Panka* Károly az orsz. gyűl. könyvtár igazgatója, dr. *Németh* József min. tanácsos, *Emőd* László, *Mitrovics* Gyula, *Buza* László egyetemi tanárok és még Isten tudja hányan, akiknek közéleti munkássága mind egy-egy levél a főiskola babérkoszortójában. (Z. A.)

H I R E K

EMLEKBÉLYEGEK A PATAKI KOLLEGIUM 400 ÉVES JUBILEUMA ALKALMÁBÓL. A pataki diákok szövetségének budapesti egyesülete a kollégiumi ünnepek alkalmából hét féle színben emlékbélyegeket készíttetett és hoz forgalomba az ünnepélyen. A belőle befolyó jövedelmet a főiskolának juttatják. A szép és izléses bélyegsorozat Budapesten a Grill féle könyvkereskedésben is kapható.

A PÉCSI CISZTERCI ÖREGDIÁKOK budapesti csoportja értesíti tagjait, hogy a nyári szünet utáni első összejövetelét október hó 15-én tartja a Krisztina-téri Zöldfa vendéglőben este 8 órakor.

A SZARVASI ÖREGDIÁKOK SZÖVETSEGE szeptember hó 12-én tartotta szecsonnyitó összejövetelét, a Magyar Világ különtermében. Elhatározták, hogy ez évben is éppen úgy, mint a múltban több művészi nivón álló műsoros estét rendeznek és ápolják azt a szellemet, amely eddig is erőssége volt a szövetségnek.

A VESZPRÉMI PIARISTA DIÁKSZÖVETSÉG október hó 11-én délelőtt 11 órakor tartja évi közgyűlését a gimnázium disztermében. Előzőleg szombat este 8 órakor tagösszejövetel lesz a diákmenzán.

A BUDAPESTI AG. EV. GIMNÁZIUMBAN szeptember hó 30-án d. u. 6 órakor a volt növendékek egyesülete Rácz János halálának első évfordulója alkalmából Emlékünnepet rendezett. Az emlékbeszédet vitéz dr. Mátyásfalvy Glatz Erich ügyvéd, a Volt Növendé-

kek Egyesületének alelnöke mondta. Dr. Rempert Elek tanár pedig Rácz László emléke című költeményét adta elő. Az iskola lépesóházában elhelyezett emléktáblát Lux Elek szobrászművész készítette. Rácz László az egyesület ügyvezető alelnöke volt s mint ilyen 4 éven át vezette azt. Működése alatt az egyesület tagjainak száma háromszorosára emelkedett és az egyesület életre kelt. Volt tanítványai, tisztelői és a Volt Növendékek Egyesülete gyűjtést indítottak emlékének megőrzésére céljából létesítendő ösztöndíjra és a gyűjtés eddig is 5000 pengőnél többet eredményezett.

A PATAKI DIÁKOK ORSZÁGOS SZÖVETSEGENEK BPESTI CSOPORTJA szept. hó 26-án este, a pataki főiskola 400 éves fennállásának emlékére, nagyvonalú sikerült összejövetelt tartott a gyógyszerészek Aggteleki uccai egyesületének helyiségeiben. A tagok közül mintegy 60-an vettek részt családjajaikkal együtt. Panka Károly orsz. gyűl. könyvtárigazgató, a budapesti egyesület elnöke üdvözölte a megjelenteket és ismertette a pataki főiskola történetét. Pálóczi Horváth Zoltán a régi pataki diákeletről olvasott fel. Trocsányi Zoltán pedig felolvasta Harsányi Zsolt „Egy forradás története” című humoros diákkori elbeszélését. Kazinczy Gábor ny. kúriai bíró, az országos szövetség elnökének felszólalása után Finkey Ferenc kúriai tanácselnök indítványozta, hogy ezután minden évben egy pataki napot tartson az egyesület a főiskola javára, amit nagy letzással fogadtak.

A jól sikerült és a késő éjszakába belenyúló összejövetelen igen szép

számmal jelentek meg a hölgyek is. Ott voltak: dr. Mokesay Zoltánné és Mokesay Julia, dr. Forgón Lajosné, Jahlsovicsky Józsefné, dr. Philipp Ernőné, dr. Nagy Béláné, Rásonyiné Vannay Erzsébet, Meskó Sándorné, dr. Moskovitzné, Moskovitz Katala, László Lenke, Rácz Hona, dr. Tóth Pálné, Katona Endréné stb.

— **A Pataki Diákok Amerikai Szövetsége** a kollégium 400 éves évfordulója alkalmából 1000 pengős adományt tett. Borsos István elnök pedig 100 kötet könyvet adományozott mintegy 400 dollár értékben. Az Almamater iránti szeretet és hála iránt példája a hazától elszakadt volt pataki diákok ezen cselekedete.

Szerkesztői üzenetek

— *G. F. Sárospatak*, Dakkultusz a Pataki iskolában című közleményt nem tudtuk bele szorítani már. Az ünnepély lefolyásáról szóló jövő számunkban hozzuk.

— *Érdeklődőnek, Balatonfüred*. A kért pápai jubiláris számot elküldtük. Örülünk, hogy tetszik. Amint látja mindent elkövetünk, hogy hívatásunknak minél jobban megfeleljünk még áldozatok árán is.

— *M. Márton, Budapest*. Ebben a számunkban sem hozhattuk. Elnézést kérünk.

Kiadásért felelős: Zámbo Aurél,

Főmunkatársak:

Török Jenő Endre

Kondor László

Nyomatott:

Fráter és Társa könyvnyomdája,

Uj Színház

— VI., Révay utca 18. szám —

Orbók - Békeffy

A néma ember c. hazafias drámája

és

John Bradley

*Az államügyész c. szenzációs bűnügyi kalandja
tölti be a műsort.*

Vén diákok találkozóhelye

Spolarich-étterem

IV., Ferenciek-tere 7

Mész, cement, gipsz, mindennemű építési anyag
és tűzifa, szén, kokszt legelőnyösebben

WITTMANN ERNŐ tüzelő- és építőanyag telepe

BUDAPEST, VI., HUNGÁRIA-KÖRUT 78. SZÁM

Telefon: Automata 917—26

KORONA

NAGYSZÁLLODA, ÉTTEREM ÉS KÁVÉHÁZ

MISKÓLC

NEMZETI HITELENTÉZET

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-UT 25

*Foglalkozik mindenféle bankügyletekkel
előnyös feltételek mellett*

Házat, birtokot?

eladni vagy venni óhajt ■

Keresse fel saját érdekében az OFB. által engedélyezett

Török Ingatlanforg. Irodát

Budapest, V., Vadász-utca 6. ll.

Telefon: 22-7-74

